

له بن تنوکی فیانی مالوچک په کی دره وشاوه دا

(له په راویزی په دره لادان له کتیبی له دایکوبونیکی تر)

هؤمەر نؤریاوی

زید، نیشتمانه، گچکی ئاده مزاده که مرو له ویوه پیی به
جیهانه به رفروانه ده کریته وه و دواتر دهیگوویزیته وه بو
رووبه ریکی هه راوتر لی له نافی مندا نیشتمانه گه وره که
هه مان کوردستانی دایکه که به دریزایی نه ته مه نه
هه میسه وهک لاولویک له دهوری گیانه ئالاه و له کوینده
بووبه، هه رفوشه ویستی زیده گه وره که، پالنه ری سه ره کی
بووه بو برینی نه ریگا پر هه وراز و نشیوه.

۵۷ سال پیش نها، هر لیره وه (زیدی بچووک) میهر و سوژی
 نیشتمانیک له قوولایی گیاندا چه که ره ی کرد و تا ئیستایش
 بو چرکه ساتیک نه متوانیوه ده سته ردار ی بیم. سهره تا زمان
 بوو به په روشتیکی هره قه تیم و هر زوو به زویش ویژه و
 نه دهب په لکیشیان کرده و دواتر روو به ریکی دیکه تا قی
 کرده وه که ناودیره به دنیای روژنامه گری و راگه یانندن.
 که چی نه سهره سهودایییه به ره و ژووری دیکه ی بردم و به
 دنیای وه رگیرانی ئاشنا کردم. روژیکی ژیانم پی شک نایه
 توانییتم خو له فم و په روشی زمان و چاندی کوردی
 بدزموه یان به واتیه کی راستتر، به رانبری فم مسارد و
 که مته رفم بووبم.

پاش گشتیکی دریزی نه ته مننه و سوورانوه له بن نه
 گزه ئاسمانه ی راسه ردا، هاوینی نه مسال (۲۷۲۵) یه ک له
 به ره مه کانم (له دایکبوونیکی تر) که وت به ردیده ی فوینه ری
 زمانه که. هر دوا به دوا ی بلاو بوونه وه ی کتیبه که، چاریکی تر
 و دوا ی روژگاریکی دریز دریز گه رامه وه یه که ویستگه و
 کونه هه فالانی گوند که سهرده میک پیکه وه فیه باتی
 چاندییمان هر لیره وه ده ست پیکرد و تا هه نو که یش هر
 دریزه ی هه یه، گه وره بیان پی به فشمیم و له مالوچکه پر
 میهره که ی کتیبانه ی نوری اودا مه زنا یه تییان به خو و چاند

و زمانی کوردی به فئیشییه وه. پۆله مهلیکی شهیدا و سهوداسه‌ری فەرهنه‌نگ و زمانیان له دهوری یه‌کدی گلێر کرده وه و هر که سه و به‌گۆیره‌ی دهرفه‌ت و کاتی به‌رده‌م، چه‌ند گۆلۆشه‌یه‌کیان به‌ کۆره نازه‌نینه‌که به‌فئشی. له ره‌وناکییر و دڵسه‌وزانی فەرهنه‌نگ و زمانی کوردی له نۆریاویش هر چاره‌روانی ئه‌وه ده‌کرا نه‌ک ته‌نی بۆ گۆنده‌که‌ی فۆ بگره بۆ هر هه‌موو ناوچه‌که و واوه‌تریش، گۆلۆی زمان و تۆره‌ی کوردی بگۆیزنه‌وه و هه‌له‌که به‌ شیاوترین شیاواز بۆ گه‌یاندن و گۆیزتنه‌وه‌ی په‌یامیکی گه‌وره‌تر بقۆزنه‌وه.

رۆژی ۲۳ ی رهبه‌ری ۲۷۲۵ (۱۵ای ئۆکتۆبه‌ری ۲۰۲۵) کتێبخانه‌ی نۆریاو بوو به‌ مه‌کو بۆ گلێرپه‌وه‌ی کۆمه‌له‌ مرۆیه‌کی زانسته‌هر، نووسه‌ر، شاعیر و تۆره‌وان و داژداری کۆلتووور و زمانی کوردی له‌ دوور و نزیکه‌ وه.

کتێبخانه‌که‌ی نۆریاو ئه‌مجاره به‌ شیاوازیکی دی ده‌یان سیمای زانستی و ره‌وناکییری کوردی له‌ نیۆ فۆدا بینییه‌ وه که ئه‌ پرسه‌ مژده‌به‌فئشی ره‌وداوی گه‌وره‌تر بۆ سه‌بی ده‌بیته‌. راسته‌ په‌رده‌لادان له‌ کتێبیک و پێزان له‌ رۆله‌یه‌کی هر ئه‌م خاکه‌ بوو به‌ هۆکار بۆ ئه‌م جقینه‌ فنجیلانه‌یه‌ به‌لام

پووبه ریکی فره و انتری له فوذا جی کرده وه که هر هه موو
زمان و چاندی کوردی ده گریته وه.

ئاماده بوون و ئاهاوتنی ده یان سیما و که سایه تی ناسراوی
کورد هر وهک هه مه زه شید ئه مینی، دوکتور شابه فتی
رؤسته می، ئاراه مسته و فی، دوکتور ممه ممه دباقر
پیری، دوکتور ئاراه و له دبه گی، که یهان عه زیزی، داوود
عه ففاری، دوکتور سه عدی حاجی، مؤتمین نووری، دوکتور
فه ره یدوون نووری، ئه سعده زوهرابی، پربین نووری، دوکتور
شه هریار مه ولوودی، به کر مسینی، نه زیر مه نووچه ری، عه بدوللا
کاکه برابی، دوکتور هه مه مین و له دبه گی، دوکتور چه هانبه فش
و له دبه گی، مه عسووم سه فیعی، فریشته یوسفی، ئه نوهر
و له دبه گی، مومسین و له دبه گی، نه جمه دین لوتفی و ...
له سه ره ئه ریبواره ئاشقه ی زمان و توژه ی کوردی، نووریای
وهک چه قی ریگا به سنووریکی به رفه و انتره وه گری دا.

له رۆژگاریکی ئه نگوسته چاودا که مرو له پیناو ده ستفستی
پارووه نانیک ژبانی بو مه زات داده نیت، لیروه وه کو مه له
مرویه کی نیشتمانپه ره ره، ژینیان به کولتور و زمانی کوردی
به فشیوه و به بی مز و مووچه له دووی ریبوار ده گه ری و
له گیرفان و ژینی فو به ئاشقانی ئه به ستینه ده به فشن.

به‌فشینی کۆرپک به زمان و فرههنگی کوردی له هه‌ندیک سنووردا فه‌مخۆری تایبه‌تی گه‌ره‌که و پڕ ڤوونه له هه‌موو که‌سیک ناوه‌شینه‌وه. کۆسپ و له‌مپه‌ر و گیر و گرفت و تیر و شیر،وره و هیممه‌تی والای ڤیویسته که هه‌چ سل له به‌ربه‌ستانه نه‌کاته‌وه و ڤیشه‌هائاسا شان وه‌به‌ر نه‌و باره گرانه بدات و له‌سه‌ر ڤرینی ڤی ئامانج محکۆر بیت. بو گه‌لیک سال ده‌ڤیت هه‌ر لیڤه‌وه،له گوندی نۆڤیاوه‌وه،کۆمه‌له‌ مرۆیه‌کی وه‌به‌رزی په‌روشی زمان و کولتووری کوردی له بن چه‌تری کتییفانه‌یه‌کی نه‌فشیلانه‌دا له‌سه‌ر فیڤکردن،باره‌ییان و په‌روه‌رده‌ی زاڤۆکی کورد کار ده‌کهن و سه‌رڤاری هه‌موو که‌ند و له‌نده‌کانی سه‌رڤی،هه‌ر جاره و کۆرپکی نازه‌نیش به کورد و فرهه‌نگه‌کی ده‌به‌فشن. نه‌م مرۆ نازه‌نینه‌ ته‌مه‌نیکه فۆبه‌فشانه ژیا‌نیان به‌ج بواره هه‌ستیاره به‌فشیوه و ده‌رده‌نجامه‌که‌یشی ڤیگه‌یان‌دنی نه‌وه‌یه‌کی به‌رچا‌و‌روون و وشیاره که ده‌یه‌و‌یت په‌ته ده‌ستکرده‌کان له ڤیناو ئامانجی‌کی به‌ررت‌دا ڤیسی‌نی‌یت. لیڤه‌وه نه‌رگه گرانه‌کی نه‌م هه‌قالانه سه‌د هینده زیتر فۆ ده‌نوی‌نی‌یت. بو‌یه هه‌ر هه‌موومان قه‌رزڤاری فه‌باته‌که‌یانین و ئاره‌قه‌ی سارد و گه‌رمی نیوچا‌وانیان به گۆلۆشی زمانی کوردی ده‌سپ‌رینه‌وه.

دهوری دلسۆزانی وهك سنا وله دبه گی، پێژمان
 وله دبه گی، موزه فەر وله دبه گی، وریا وله دبه گی، ناسیح
 مه مموودی، نهوید مه ولوودی، جه مشید وله دبه گی و هر
 هه ممو ئه ندامانی کتییفانه ی نۆریا و فاسما به پێزان
 باران، سه مانه، چنوو، مریه، هه تاو، مه دینه له پێوه ندییه دا
 له کهس شاره وه نییه که رۆژانیکی فرهی فۆیان بهم کوژه وه
 سه رقāl کرد و فۆبه فشانه کاروباره کانیان راپه راند.

هه میشه وتومه و دیسان ژێ پاته ی ده که موه که تا ئه و
 رۆژه ی ده ستم پینووس بگریت، له سه ر رازه و فزمه تکردنی
 زمان و چاندی کوردی به رده واه ده بهم چونکه وشه ی
 کوردی، هه ناسه مه .

جیی ئاماژه پیدانه که گوندی "نۆریا" له ۲۲ کیلومه تری باکووری
 رۆژاوا ی شاری پاوه (رۆژه لاتی کوردستان) و بناری چیا ی
 سه رکه شی شاهۆدا هه لکه وتوه. نۆریا، مه کوپه کی تایبه ت
 بو توژی فوینده وار له ئاستی ناوچه ی هه ورامان دیته
 ئه ژمار و ئه م گونده ئیستا چه ندان روه تی رۆشنییری تیدا
 به رچاو ده که ویت که هه ر کامه هه لگری دنیا بینه تایبه ت
 به فۆن. خاوه نی کتییفانه یه کی فشیپلانه یشه که
 میژوه که ی ده گه رپته وه بو نزیکه ی ۶۰ سال له مه وپیش.